

Gymnázium Přírodní škola, o. p. s.

Dokumentace vzpomínek Pavla Wenera z období holokaustu

Jméno autora: Sebastián Gambaccini
Jméno vedoucího práce: František Tichý
Datum odevzdání: 9.11.2012

Úvod

V červenci roku 2011 jsem se zúčastnil spolu s panem učitelem Tichým a několika dalšími studenty Přírodní školy vyprávění ing. Pavla Wernera. Což je velice zajímavý pán, který byl ve svých deseti letech deportován do Terezína a vyprávěl nám o svém životě za druhé světové války. Vyprávění mě velice zaujalo, i když bylo velmi smutné. Je neuvěřitelné jak si takový malý chlapec dokázal najít záliby i v takto temných dobách. Pan Werner na mne působil jako velmi sympatický člověk. Udivil mne svou otevřeností, s jakou vzpomínal na nejtěžší období svého života. Také jsem si uvědomil, že do Terezína odešel v deseti letech a v koncentračních táborech žil až do svých třinácti let. Byl to ještě kluk a už byl nucen snášet ty hrůzy a hlad. Holokaust nebyl jenom dobou temna, Pavel Werner si například krátil čas sbíráním obalů od žiletek nebo se učil násobit na obalech od cigaret. Vyprávění bylo zachyceno na kameru a já jsem se rozhodl ho zpracovat písemně. Myslím, že moje práce může být použita jako podklad pro publikaci o Pavlu Wernerovi. Může to být i způsob, jak veřejnost seznámit s příběhem jednoho z milionů, kteří byli v koncentračních táborech, ale jako jeden z mála přežil.

Poděkování

Tato práce by jistě nevznikla bez pomoci těchto lidí. V první řadě je Pavel Werner který mi umožnil abych poznal jeho příběh. Dále také František Tichý který mi toto téma navrhl a je také konzultantem mé práce. Také bych chtěl poděkovat babičce a Filipovi Maškovi.

Cíle

- 1) Seznámení se s životem Pavla Wenera v období před a během 2. světové války prostřednictvím jeho vyprávění.
- 2) Provést doslovný přepis vzpomínek tohoto pamětníka do elektronické podoby. Rozčlenit ho do kapitol podle jednotlivých událostí a srovnat chronologicky.
- 3) Vytvořit zkrácenou formu životopisu Pavla Wenera.

Metody zpracování

Záznam byl pořízen na kameru Canon HV40 a JVC GZ HD6 v rámci třech setkání s pamětníkem Pavlem Wenerem. Zvuk byl snímán citlivým mikrofonem Rode VideoMic. Kamerový záznam rozhovorů jsem měl rozdělen na 35 dílů, ve formátu .mpg a pouštěl jsem je v programu VLC. K tomu jsem si otevřel Microsoft Office Word 2007.

Nejdříve jsem si poslechl celý díl a potom jsem ho postupně přepisoval a to tak, že jsem si pustil několik sekund nahrávky, přepnul jsem na Word a zapsal to.

Rozhodoval jsem se, zda mám jeho řeč přepsat z mluvené formy a spisovné češtiny, ale to by velmi ubralo na autentičnosti a proto jsem zvolil doslovné přepsání.

Velmi se mi osvědčilo použití dvou počítačů najednou, při čemž jsem mohl mít na jednom počítači obrazový záznam a na druhém jsem psal.

Na základě vypořechnutých záznamů a studiu doplňkových informací na internetu jsem sestavil krátký životopis shrnující nejdůležitější události jeho života v období války.

Výsledky

Celkem jsem měl k dispozici záznam vyprávění P W ze třech setkání. Dvě proběhly v červenci 2011 a jedno v prosinci téhož roku. Jedná se o cca 4 hodiny vyprávění zachycující období od narození v Pardubicích až do konce války. Pavel Werner přijel do Terezína v roce 1942 spolu se sestřičkou a rodiči. V tu dobu mu bylo 10 let. V Terezíně byl až do roku 1944 kdy byl deportován transportem do Osvětimi. Tam byl vybrán na práci ale jeho rodiče byli posláni do plynu. Pak byl převezen do Birkenau a za dalších několik měsíců byl v Manthausenu, na pochodu smrti a v Gunschirchenu.

Aktuální přepis čítá 21 kapitol z celkových 35.

Na základě vyprávění jsem sepsal stručný životopis

Životopis ing. Pavla Wenera

Ing. Pavel Werner se narodil v lednu 1932 v Praze, ale dále jeho rodina žila v Pardubicích. Jeho otec byl obchodním cestujícím firmy Kudrnáč, jeho maminka byla v domácnosti a starala se o rodinu. V roce 1935 se mu narodila sestřička Lenka. Byla to neortodoxní Židovská rodina, která se hlásila k české národnosti.

Po příchodu Němců tatínek ztratil práci, museli se přestěhovat do horšího bytu na okraji Pardubic a Pavel, jako Žid, nemohl dále navštěvovat školu, měl jen dvě třídy.

Na podzim 1942 byla celá rodina deportována transportem Cg do Terezína.

Zde byl nejprve ubytován s matkou a sestrou, později bydlel v chlapeckém domově v L 417.

V Terezíně zemřela jeho sestra na zánět mozkových blan.

V květnu 1944 byl spolu s rodiči deportován transportem Dz – 1188 do koncentračního tábora Osvětim – Birkenau. Do června pobýval v tzv. Rodinném táboře na ubikaci mužů s otcem.

V červenci 1944 proběhla selekce dr. Mengelem, při níž byl spolu s dalšími 90 hochy vybrán na práci. Oba jeho rodiče byli posláni na smrt do plynové komory.

V období od července 1944 do ledna 1945 byl ubytován v D lágru Birkenau a pracoval s ostatními chlapci zapřažený do selských povozů.

Když se blížila Rudá armáda, byl zařazen do Pochodů smrti, ten první byl třídní, v lednu 1945. Dále byl vlakem deportován do koncentračního tábora Mauthausen, odtud zažil další pochod do Melku a zpět do Marhausenu, kam přišli v březnu 1945. V dubnu 1945 byl ten nejtěžší Pochod smrti, do Gunskirchenu, nedaleko Welsu.

4. května 1945 byl tábor osvobozen americkou armádou a Pavel se vrátil do Pardubic, kde bydlel u rodinných přátel. Absolvoval zde měšťanku, pak byl rok v židovském sirotčinci v Belgické ulici v Praze a potom se vyučil obuvníkem ve Zlíně. Dále vystudoval Vysokou školu ekonomickou, obor zahraniční obchod. Pracoval v Motokovu a Merkurii, hodně pracovně cestoval.

Je ženatý, má dceru a tři vnoučata. Nyní je v důchodu. Je také místopředsedou Terezínské iniciativy.

Dále v mojí práci následuje přepis jeho vyprávění. Abych zachoval autentičnost je jeho příběh přepsán doslova, proto obsahuje nespisovné výrazy. Doufám že to čtenáři nebude vadit a přiblíží mu to osud desetiletého chlapce.

1.

Život před válkou

Já se jmenuji Pavel Werner a jsem vlastně stoprocentní Žid. Přitom, když jsem viděl různé ty židovské obrázky jak vypadají Židi, tak jako dítě mi to vůbec nepřipadalo, že bych byl nějaký jináček než ostatní děti a ani rodiče nevypadali jinak. Narodil jsem se jako Žid do normální rodiny, slavili jsme normální svátky a žádný takový ty židovské předpisy, který jsou velice přísný, jsme nedodržovali. Byl to takový normální život. Nebyli jsme ani bohatá, ani chudá rodina. Můj otec pracoval jako obchodní zástupce jedné firmy v Náchodě. To byla tehdy

firma Kudrnáč, ta vyráběla výrobky z gumy a pryže. On jako cesták měl teritorium na Slovensku, kde jezdil a prodával ty jejich výrobky a vždycky se vracel ke konci týdne a pak zas odjížděl. Maminka, ta byla doma. Měli jsme celkem hezký byt v Pardubicích, protože jsme bydleli v Pardubicích, když já jsem se narodil v Praze. Neměli jsme žádný auto nebo chatu, nebo nějaký barák někde. To né, ale prostě jsme si nežili špatně, bych řekl.

No, to mluvím o tom období, které si tak pamatuji, což je asi okolo osmi, nebo devíti let. A pak se narodila, teda ona se narodila už dřív, protože je o dva roky mladší než já, sestřička a tak jsme byli páreček. Jedinej snad rozdíl byl, že večer, než jsme šli spát, jsme se museli modlit, tak to byl takovej zvyk. Modlili jsme se vlastně česky. Začátek byl sice hebrejskej (mluví hebrejsky) ale pak bylo andělíčku můj strážníčku, opatruj mi mou dušičku. Takže to bylo takhle docela normálně. Taky naši jako Židé, se hlásili k české národnosti. Tehdy bylo možné, za té první republiky, se hlásit taky k židovský národnosti, ale my jsme byli prostě národnosti české. Takže to asi byl ten můj začátek, než přišli Němci.

Když přišli němci, tak se to všechno rapidně změnilo a museli jsme opustit ten byt, kde jsme byli, museli jsme se přestěhovat na kraj Pardubic, místo toho řekněme třípokojáku, jsme dostali jedna plus jedna bez koupelny a záchodu. Mě se tam docela líbilo, protože tam to bylo venku, kdežto předtím to bylo ve městě. Mě to vůbec nevadilo, že jsme tam. Přitom jsme nesměli vlastnit žádný zvířata. My jsme předtím neměli nic, ale dokonce tam jsme oproti zákazu pěstovali králíky a měli jsme kočičku. Což by v tom centru nebylo možný. Ovšem to bylo Židům přísně zakázáno vůbec mít kočku nebo zvířata a pokud je vlastnili, tak je museli odevzdat, to taky nebylo jednoduchý pro některý rodiny. Táta teda ztratil práci, vyhodili ho z té fabriky a to už neměl zastoupení. Asi to bylo velice složitý, ale já jsem to tak nepociťoval, že by to bylo nějaký krutý. Jedinej rozdíl byl, že jsem nemusel chodit do školy. Proto mám jenom dvě třídy. Ty dvě třídy jsem absolvoval ještě, když jsme vlastně bydleli v tom normálním bytě a pak do té třetí třídy už jsem nemohl. To byl zákaz. To byl tak nějak ten moment, kdy jsem cítil opravdu už takovej ten německej vliv, kterej tam byl. Předtím jsem si to tak nějak neuvědomoval. Tam existovalo takový tajný vyučování. Ovšem to bylo takový vyučování, že nás učila vlastně holka z gymnasia, z těch posledních ročníků, takže žádná učitelka to nebyla. Kromě toho jsme tam byli prostě od první třídy až do pátý, taková pětitřídka. My jsme tam nesměli nosit žádný učebnice nebo nějaký sešity, když by nás po cestě někdo chytil. Já už jsem měl hvězdu, takže jsem byl jasně zřetelnej.

Tak kdyby někdo řek- co to neseš, tak jako... no prostě to nebylo žádný vyučování pořádný. Ale pamatuju si, že z toho místa kde jsme bydleli, protože to bylo na okraji Pardubic, do toho místa, kde byla ta škola... ,ta škola byla tam kde byla synagoga, tak tam v té jedný místnosti se to odehrávalo, to bylo hrozně daleko. A teď já jsem nemoh jít tou normální cestou, protože jsem měl zakázané ulice, to už jsem věděl, to mi říkali naši: „Hele ty nesmíš tudy, to musíš jít takhle“, tak mi to složitě vysvětlili. Nemohl jsem jít tak jak bych normálně šel a musel jsem to brát oklikou, tak to trvalo dost dlouho. A ještě k tomu jsem si dával pozor, abych náhodou netrefil na nějaký Hitlerjugend kluky. Když jsem uviděl v dálce bílý ponožky, rezatý košile a takový manšestráky, kraťasy, takový černý, tak hned jsem se dekoval do nějakýho průchodu aby mě neviděli, protože jsem měl strach, že by mě mohli zmlátit, nebo tak.

2.

Pečení sušenek

Jak jsme vlastně cestovali do Terezína. Já jsem cejtil, že se u nás něco děje. A sice u nás se začaly péct sušenky. Mamka prostě pekla pořád sušenky. Ale to nebyly takový sušenky, co se dneska prodávaj, Bébé, nebo jak se tomu všemu nadává. To byly prostě pořádný takový sušenky. Já bych jim dal osobně přednost dneska, oproti těm slabounkým. Ale prostě bylo to něco zvláštního. Balili to do takovýho pergamenovýho papíru a já jsem pořád nechápal, proč. Ale pak jsem pochopil, proč se to dělalo.

3.

Dvoukolák na nádraží

Ted' přišel najednou přítel, že to musíme všechno tam nechat a že jedeme do Terezína. No, tak já jsem si říkal, Terezín – nevěděl, co to je, kde to je. Tak jsme prostě se sbalili, no a ted' byl problém. Protože, jak jsme bydleli strašně daleko od toho nádraží, tak my jsme si mohli s sebou vzít akorát to, co uneseme, i když oficiálně to bylo padesát kilo, tak dítě nemohlo táhnout padesát kilo, ale ani dospělák ne. Padesát kilo je moc. Takže to, co jsme měli, tak jak to tam dopravit? Na tom baráčku, co jsme bydleli, tak tam byl vlastně majitel, nějaký pan Wochman, pilníkář. Měl tam takovou dílnu pilníkářskou, tam já jsem hrozně rád chodil se dívat, jak on dělá ty pilníky a tak nám půjčil takovej malínkej vozejček, dřív se používal, takovej čtyřkoláček. Na to jsme to naložili a s tím se prostě jelo směr nádraží a směr Obchodní akademie, protože to bylo to místo, kde se museli všichni ti Židé soustředit z těch Pardubic a okolí. No, a pan Wochman šel jako ne s námi, protože to jako nebylo dovolený, přirozeně, aby křesťan šel s Židem po ulici. Šel v nějakým rozestupu. My jsme přijeli k tý Obchodní akademii, tak jsme nechali ten vozejček na tý druhý straně a přes tu silnici jsme to už nějakým způsobem přenesli. Ta Obchodní akademie je velice blízko nádraží, kde byly ty vagóny, které nás převezly do toho Terezína. No a pan Wochman, já jsem se totiž díval, mně zajímalo co se stane, tak jak vstupuju do tý Obchodní akademie, tak se otočím a vidím pana Wochmana, jak si bere ten svůj vozejček a odjíždí, aby o něj nepřišel.

4.

Jízda vlakem

Tam v tý Obchodní akademii si nepamatuju, jestli jsme tam byli jeden den, nebo jak to tam bylo. To vůbec nevím. Normálně jsme přešli ulici a už jsme byli na nádraží, tam už byl připravený vlak. To byly normálně osobní vagóny, žádný dobytčáky. Tehdy ještě nebyla železnice do Terezína, takže jsme museli vystoupit v Bohušovicích a pak se šlo takový tři, čtyři kiláky pěšky. No, a to byl takový první okamžik, na kterej si vzpomínám, kdy mi to prostě utkvělo v paměti, že se něco děje nepravého. Protože jsem toho na sobě měl nějak moc, bylo to na podzim, takže naši už mi dali zimní výbavu, ale zima ještě nebyla, žejo. Ted' jsem táhnul nějaký ruksak. No, když jsme tam šlapali do toho Terezína z těch Bohušovic, tak já už jsem byl nějaký... no přece jenom jsem byl trochu zhejčkanej, tak jsem začal brečet, že je to

moc těžký a že už nemůžu a táta mě vynadal - podívej sem, sestra má taky těžkej, taky je nabalená, nebrečí a jde. Takže to si pomatuju, to bylo takový první příkoří, co se mi stalo v rámci té celé historie toho života za nacismu.

5.

Ubytování v Terezíně

Terezín - město duchů, že jo. Ono to bylo zvláštní, já když třeba přijel do toho Terezína, tak si říkám, že člověk, který přijede do Terezína a neví vůbec, co tu bylo, tak si říká: „Co tu mohlo existovat tak strašného? Vždyť je to takový pěkný, klidný městečko“. Ono to bylo úplně jiný. Já si pamatuju, že to bylo prostě nacpaný lidma, tam byly prostě mraky lidí. My jsme bydleli s Lenkou a s maminkou v jednom pokoji na banu 1421 a to bylo prostě... Tam byly palandy v prvním patře, tam víc pater nebylo. Bylo nás tam asi deset na tom pokoji. Tam nebylo ani k hnutí, nebyla tam žádná skříň, takže všechny ty věci, co jsme si tam přivezli, jsme museli mít v kufří. Ono když je člověk dítě, mně bylo už jedenáct, tak se přizpůsobí hrozně rychle a my jsme se sestrou tak nějak to brali úplně normálně. Myslím si, že mnohem horší to bylo pro ty dospěláky. Ti to špatně snášeli, kdežto my, jako děti, jsme se přizpůsobili.

6.

Pavlův vyhazov z pokoje ženských

A tam jsem vlastně byl do doby, kdy mě vlastně začaly zajímat ženy. Představte si, že tam nebyla umývárna, tam nebyla koupelna. Tam se všechno odehrávalo v tom pokoji. To znamená, tam byl lavór, a v tom lavóru jsme se všichni museli mýt. To znamená, že se tam musela přinést voda, teď se tam myli. A ty ženský, se tam taky musely mýt, a jak člověk stárne, a když už vám je na ten dvanáctej, tak trochu koukáte na ty ženský, jak se mejou, tak to ony poznaly. Takže jsem musel pryč. Musel jsem se odstěhovat na ten domov, kde je teďka Museum ghetta, ale to bylo hodně ke konci, protože nedlouho potom jsme odjízďeli do Birkenau.

7.

Jak se v Terezíně zabavit

No, a moje zábava tam byla sbírání žiletek, teda obalů od žiletek, což bylo ne lehký, ale byla tam možnost. Když si uvědomíte, že tam bylo v jednu dobu až padesát tisíc lidí a teď mužský. Tak dejme tomu, že to byla polovina mužských a teď se museli holit. Tenkrát nebyly žádný elektrický strojky, ale většinou žiletky. Břitvou se holil málokdo. Takže žiletky. A já jsem chodil po těch umývárkách, kde bydleli mužský a hledal žiletky. Pak byl druhej zdroj, že naproti našemu baráku byl takovej výklenek se dveřmi, ale nemělo to dál žádný průchod, nic.

Tam pracoval jeden pán, byl to nějaký německý Žid, protože vím, že mluvil německy, a ten tam svážel různé odpadky. Hlavně teda papír a měl tam takovej lis a lisoval ten papír do takových bloků. Totiž oni Němci byli už tehdy hrozně precizní a měli už sběr starého papíru a dělali to tak bezvadně, jako nás vraždili. Prostě když to vzali, tak to vzali takřikajíc od podlahy. Tak ten pán to třídil, protože tam byl i jiný odpad a já jsem se v tom hrabal zase, jestli tam nebude někde nějaká obálka od žiletek. Já jsem jich měl už spoustu, ale mamka s taťkou nevěděli, že tam chodím, protože to je jako teď, kdybych se hrabal v popelnici a říkal bych si: Tak tenhle papír půjde stranou, a tohle... ne, že bych to jedl, ale mám pocit, že on tam občas něco našel a tak to tam baštil, ale tomu jsem nevěnoval moc pozornost. Ale rozhodně to bylo, jako když se hrabete v té popelnici.

8.

Cesta do Osvětimi

Ten nástup do těch dobytčáků probíhal úplně tak nějak normálně, no a jediná věc, která mě úplně vynechává je, jak dlouho jsme vlastně tu cestu absolvovali. Já si nevzpomínám, jestli to byl jeden den, nebo to byli dva dny, to nevím. Ale každopádně vím, to už jsme byli jenom tři, sestřička totiž umřela už v Terezíně, měla totiž takovou blbou nemoc, zánět mozkových blan a to tam se nedalo vyléčit, protože tam nebyly léky, takže zemřela. Pamatuju si, že tam byly myslím dva nebo tři kýble, to už nemůžu říct, ale prostě v jednom kýblu byla voda a druhý byl prázdný. A já, když jsem potom potřeboval na ten kýbl, tak ten kýbl už byl plnej, vlastně nevím přesně, jak jsem to řešil. Představte si, že potřebujete něco udělat, teď máte tam kýbl který je plný a máte tam kolem všude lidi a nějak to pracuje v tom mém mozku, ale nevím, jak jsem to vyřešil. Vůbec nevím, jak jsem to řešil, ale něco se tam muselo stát, co bylo ošklivýho, protože se mi to v hlavě pořád motá.

9.

Příjezd do vyhlazovacího tábora

Když jsme přijeli do toho Birkenau, tak ten náš transport přijel v noci. Já nevím, jestli ty ostatní transporty taky přijeli v noci. Každopádně, pokud já si pamatuju, tak ty transporty těch maďarských Židů, kterých byly statisíce. Ty příjížděly nepřetržitě, ve dne, v noci, nevím, protože jsme nesměli ven, ale ve dne normálně. A když jsme vylezli z těch vagónů, tak kromě toho řevu, protože v Terezíně žádný řev nebyl, tam na vás nikdo neřval, nebo alespoň já si nepamatuju. Teď, když jsme vylezli z toho vlaku, tak to byla rovina a teď ty světla, protože ty dráty co tam byly, co rozdělovaly ty jednotlivé tábory, svítily. To bylo osvětlené. To byl takový strašný dojem. Teď jsme tam museli všechno nechat. Vlastně jsme si nemohli nic vzít, ještě to, co jsme si vzali s sebou z Terezína, tak jsme si vzít nemohli. A teď jsme vylezli a já si pamatuju, že k tátovi se hned přitočil nějaký vězeň, nějaký co tam sloužil, to bylo zvláštní komando a ti prostě dělaj tu špinavou práci, ti s náma jak se říká pracovali. Tak se přitočil nějaký vězeň, ten měl ten pruhovanéj oděv a říkal, ať mu táta dá boty. Že mu je stejně seberou. No, a můj táta mu ty boty nechtěl dát, a nedal mu je, takže mu zůstaly.

10.

Ubytování v rodinném táboře

To si na to pamatuju a teď jsme šli a přišli jsme na ten barák, já jsem byl vlastně ubytovaný s otcem. Vůbec maminka... ty ženy šly zvlášť. Když jsme vystoupili z vlaku, tak to bylo asi nějak rozdělený, já už si to nevybavuju, ale každopádně mamka s námi nešla a já jsem byl s tátou na tom baráku a tam nás hned druhý den tetovali, hned nám dělali číslo na tu ruku, což nebylo nějak bolestivý, bylo to celkem normální. Ale každopádně si pamatuju na jednu věc. Tam uprostřed toho baráku byla taková konstrukce, to byl komín vlastně, taková betonová konstrukce, na kterou se dalo sednout a tady po tý ploše, protože ten barák byl velikej, když se tam vejde 500 lidí, tak si dovedete představit, že i když tam byly ty palandy, jak to bylo veliký. Tak tam běhal takovej chlap nějakej. Byl to takovej jako kápo, byl to takový funkcionář v rámci tý táborový organizace, vězeň teda. Musel to být polák, protože mluvil polsky. A řval na nás: „Teď už nejste v Terezíně, teď už poznáte něco úplně jinýho“. No prostě tam běhal a řval na nás, já jsem byl úplně vykulenej, já nevím vůbec o co šlo. To byly první dny v Osvětimi.

12.

Lágr kápo

No a ještě bych tam chtěl říct, že to bylo prostě úplně, to se dá těžko popsat... Například tam lítal po tý táborový cestě nějakej chlap, takovej hrbatej trošku, na ruce měl nějakou pásku, měl tam napsáno lágr kápo. To byl nějakej Fischer, byl taky v Terezíně a tam dělal kata. V Terezíně se sice moc nevěšelo, ale přesto tam nějaký lidi byli pověšený a tenhle Fischer, ten tam jako podrážel, jak se říká, tu stoličku. Já jsem to vůbec nevěděl v tu dobu, jak tady teď mluvím, ale to jsem se všechno dozvěděl potom. A ještě se k němu později dostaneme. Tenhle Fischer byl vyučenej řezník a dělal na prosektuře. To jsou lidi, dřív to tak bylo, dnes je lékař, kterej dělá tu práci s těmi mrtvými, ale předtím, a zažil jsem to dokonce i jednou někde venku, tak to jsou lidi kteří nejsou jako lékaři, to jsou většinou jako takový podřadnější živly který to mrtvý tělo rozřezávají a doktor akorát vidí co a jak. Tu práci, to rozřezávání těch mrtvol, to nedělal doktor. Tak tohle dělal ten Fischer ještě za civilu. No, a tenhle tam dělal toho kápa, byl takovej shrbenej a jako kápo, měl hůl. Já jsem šel jednou s tátou po tý cestě, nevím, co se stalo, ale on toho máho tátu párkrát přetáhl tou holí. Nevím, co proved, vůbec nevím, prostě jestli ho nepozdravil, protože on se tam cejtil pomalu jako esesák, že prostě to byl bůh, druhý nejvyšší funkcionář v tom celým táboře, tak ho přetáhl holí a já jsem se hrozně vyděsil a já nevím do dneška proč, co udělal můj otec, že ho takhle to...

13.

Vyškrabávání sudů

Mamka tam zase dělala takovou hroznou práci, že tam se roznášela polívka v takových velikých sudech. To byly opravdu takový velký sudy a byly tak přizpůsobený že to musely nést dvě ženy. Po stranách měl ten sud takový železný očka, do těch se zastrčily takový dvě podlouhlý dřeva a ty ženy, který to táhly, ty měly ještě tady takový popruh přes ramena a teď jim ten popruh pomáhal nýst potom v rukách ten sud. Ten sud musely prostě odnést z té kuchyně, z toho bloku, kde byla kuchyň, potom na ten jednotlivý blok, kde se to rozdělovalo.

Ony to nerozdělovaly, to už zase rozděloval někdo jinej, ony pouze ten sud s tou polívkou přinesly. A nevím... mamka se prostě na to dala, protože to byla strašně těžká práce a ty dvě ženy, který to nesly, měly tu možnost ten sud vyškrabat. Protože, heleďte, to se nabíralo naběračkou, to znamená dole potom přece jenom trošku tý polívky zůstalo, protože se to nepodařilo tou naběračkou úplně vybrat. Takže tam zůstalo trochu polívky na dně, kromě toho na těch stěnách zůstala taky nějaká polívka a my jsme s tátou vždycky tam šli, když jsme věděli, že tam někde už skončila, a ta druhá paní taky, tam jsme prostě dostávali další porci polívky. A vyškrabávaly se ještě ty stěny, to byla prostě taková další porce. Protože ta jedna porce byla jedna naběračka, víc ne. Žádný jiný jídlo nebylo, to nebylo jako v Terezíně, že tam vlastně bylo takové normální menu. Že jo. Sice ubohý ale bylo to menu. Tady to jediný byla ta tuřínová polívka. No a tohle dělala moje mamka a to musela být teda pěkná dřina teda.

14.

Hlad

Hlad je něco hroznýho, to se nedá vůbec vysvětlit, nedá se to popsat a je to skutečně obtížný aby si někdo, kdo hlad nezažil představil, co je to skutečněj hlad. Hlad je tak hroznej, že z lidí dělá bestie a dělá z nich ještě něco horšího než jsou zvířata, protože... No prostě něco hroznýho. Pro nás bylo nejdůležitější někde něco sehnat k jídlu. Když vám řeknu, že člověk by klidně snědl kůži, třeba koženěj řemen, nebo kožený boty. Klidně, když by přišlo k věci, tak to rozžvýkám. Já jsem třeba jedl dřevěný uhlí, takový jako lignit. To je něco mezi hnědým uhlím a dřevem. Existovalo taky, to sice nebylo tady v Osvětimi ale to bylo v Mauthausenu.

15.

Rozbourané komory

My jsme přijeli tam, když už ty plynový komory byly vlastně zrušený, ale ten příchod k těm plynovým komorám, ten byl zachovanej. Tam byla chodba, která byla taky tam dole pod tím terénem a ta byla dělaná tak, že ty lidi, kteří to nevěděli, co se tam děje, tak vůbec si neuvědomili, že jdou do nějakých plynových komor. Oni si skutečně mysleli, že jdou do nějakých koupelen. Tam byla chodba, po obou stranách byly takový lavice a nad těma lavicema byly ještě v těch stěnách háky a každej ten hák měl číslo. A to bylo prostě tak, že když tam člověk přišel, a teď se musel svlíknout a teď ještě to zondr komando, tydle chlapy který to obsluhovali, uklidňovali, to všechno museli dělat, že říkali tady pamatujte si to číslo, který až se vrátíte, tak aby jste věděli kde máte ty svoje šaty. No tak oni už se nevrátili. Todle jsme viděli. My jsme tam vlezli dolů a už jsme se báli lézt dál, protože to bylo rozbouraný, prostě ten beton byl takhle...tak jsme si říkali, tam je to nebezpečný, tam by na nás něco mohlo spadnout. Ale tu chodbu, kus tý chodby jsme viděli. Takže tohle jsme viděli. My jsme tam totiž zrovna měli práci. Ty ostatní tam třeba vůbec nezajeli. Tu plynovou komoru jsme neviděli, tam jsme už nemohli.

16.

Fronta se blíží

A teď bychom se dostali k likvidaci Osvětimi. My jsme tam přijeli v květnu, v červenci byla ta selekce a teď jsme, teď se nacházíme v lednu v roce 1945. Tuhle dobu jsem tam byl. Leden 45 a sice tak nějak polovina, já jsem tohle všechno zjistil až potom, žejo. Protože jsem nevěděl kolikátýho je. Prostě najednou bylo slyšet takový dunění. To bylo jako kdyby byla pořád nějaká bouře. A to byli vlastně ty Rusové, který tam byli nedaleko, byli možná tak šedesát kilometrů, nebo sto kilometrů a to byla ta jejich dělostřelecká příprava. To jsme už slyšeli a já jsem vůbec nevěděl, co to je. Abych vám pravdu řek, vůbec jsem netušil, že tam někde se blíží nějaká Rudá armáda. Ale zaručeně to už ti lidi museli vědět, ti dospěláci, a já nevím, my jsme o tom vůbec nemluvili. Ta konverzace mezi námi byla velice slabá a tím, jak jsme byli tak nějak orientovaný akorát jenom na to žrádlo, tak to bylo všechno takový jako deformovaný.

17.

Hlavně nezameškat školu!

Já se ale pamatuju, že mě pořád vrtalo hlavou, protože jsem si říkal: Samozřejmě, že přežiju, že vydržím, to je jasný, bez diskuze." A teď jsem měl starosti, jak to bude se školou, jo. Protože mě vlastně chyběly roky školy, měl jsem vlastně jenom dvě obecný a tu jednu takovou jako a pak něco jsme se možná učili na tom domově. No jo, ale já jsem měl strach. A teď víte, jak jsem to řešil. Našel jsem náhodou kousek tužky, takovej malinkej vajglík tužky. My jsme taky někdy uklízeli lágř a tam se občas někde naskytly cigaretový krabičky a tehdá to bylo úplně jináč, tehdá ty cigarety byly v takových tvrdých jako krabičkách, který měly takový nápis z vrchu, ale uvnitř to bylo čistý. Já jsem si schovával tydle papírky, když jsme je našli, ty krabičky a z tý druhý strany tím vajglem tužky jsem si počítal. A sice sčítat a odčítat to jsem už uměl, ale mě dělaly starosti násobení a dělení. Takže jsem si pořád násobil, a počítal na tyhle krabičky, takže to byla taková záslužná činnost.

18

Pracuj, nebo umři

Člověk nesměl onemocnět. To znamená každý den jít na tu práci. Né, že když mi bylo blbě, že bych se hlásil marod. Tam se nešlo nahlásit marod, tam nešlo zůstat na baráku. Kdo se hlásil marod, šel na marodku, ta byla hned vedle plynových komor a krematoria a už se

nevrátil, většinou. Takže i když člověku bylo blbě, tak musel prostě nastoupit a jít do toho lágru a dělat.

19.

Příprava na pochod smrti

Ted', jak se blížila ta Rudá armáda, tak najednou přišel příkaz: všichni nastoupit. A to všichni, to znamenalo celej ten komplex, to bylo tehdá padesát tisíc vězňů v tom komplexu toho Osvětími a těch pobočných táborů, který byly v těch fabrikách zaměstnaných. Plus nás, já nevím kolik nás tam bylo, ale přece jenom pár vězňů tam bylo, ne všichni byli zaplynovaní. Museli tam nastoupit. To jsme už nebyli v baráku, to už jsme byli tam vzadu, tak jsme nastoupili tam s ostatními vězni, což bylo velice jednoduchý. Tam někdo zařval: „všichni ven!“ To už jsme věděli, že jsme se museli postavit po pěti a už jsme byli připraveni a stáli jsme po pěti, ani jsme nevěděli, co se děje, proč. A ted' jsme tam tvořili mezi těmi ostatními dospělými vězni určitou takovou skupinku. Ted' přišel esesák, ten kterej měl na starosti ten náš barák, žejo. Ted' nás tam uviděl a řekl: „děti pryč, ty nemůžou jít“. Chtěl nás vyřadit a my jsme začali strašně křičet že ne, že my nechceme vyřadit, protože už jsme tušili, že se někam jde a jakmile se někde vyřazovali slabí, nemocní, tak to znamenalo, že je zlikvidují. Prostě člověk musel být pořád silnej, prostě být jak se říká, při síle i když byl třeba slabej. Tak jsme začali křičet že ne, že my... A on říkal, kupodivu tenhle esesák, to nebyly žádné vysoké šarže, hleďte, pro ty některý esesáky to byla děsná ulejšárna. Místo na frontu

20.

Proč chodit uprostřed

Ted' jsme, šlo se na pochod. Oni zformovali z těch vězňů, a to platilo i pro ty z toho Osvětímskýho tábora, vždycky kolony asi po dvou tisících. To jsou věci, co jsem se dozvěděl potom. Samozřejmě, že jsem nevěděl vůbec co se děje, kam se de, proč se de. Ani se nepamatuju, že bych věděl, že támhle nedaleko jsou Rusové. Prostě kolony asi po dvou tisících a ted' se to prostě dalo do pohybu a každou tu kolonu hlídali po stranách esesáci a určitá skupina šla za tou kolonou. Ted', kdo už nemohl šlapat, nemoh prostě vydržet a zůstal někde v zadu a třeba ještě si sednul do toho sněhu, nebo prostě tam stál, tak toho prostě ti kdo byli v zadu zastřelili. A stříleli to do hlavy. A nestříleli to z pistole, ale stříleli to z pušek. Takže ta hlava vypadala hrozně, protože když vám z takový vzdálenosti malý vystřelí do hlavy puškou, tak to je jako když vezmete kladivo a rozbijete takovej zralej meloun. To se to rozprskne. Proč to říkám, protože jsme to viděli. Protože ty kolony, před náma už šlo x kolon a ty mrtvolý ty byly všechny hozeny na stranu a ležely v tom sněhu. Měly ty hlavy rozsekaný, některý dokonce držely ještě i kus chleba. A člověk...to nešlo jako odejít a ten sníh který byl bílej...no prostě to byla taková motivace, že člověk si říkal: Musíš vydržet, musíš šlapat, protože jinak skončíš takhle.

Jak se dá spát v chůzi?

Ty kluci, nějaký ty starší co byly s náma, tak ty říkali: "My musíme se držet někde uprostřed. Nesmíme být ani vepředu ani v zadu, protože ty kdo jdou vepředu, tak ty musej uklízet ty mrtvoly těch předcházejících a tahat je do boku na stranu." Co s nima potom dělali, to nevím. Když bychom byli vzadu, tak je to taky špatný, protože když někdo z nás na tom bude už špatně, tak ho chvílku můžeme podporovat, můžeme ho držet, ale dlouho to nevydržíme a pak ho musíme nechat a oni ho tam picnou vzadu. A pak ještě někdo přišel na ten nápad, že jsme udělali takový trojice. To byla ta první noc. Protože oni nás, jak jsme nastoupili na ten pochod, tak v noci nám nedali vůbec odpočinek a tu první noc jsme celou šlapali. Sice šlo se pomalu, samozřejmě a nebyl to nějaký pochod koordinovanej, to se prostě šlo a tak někdo z těch mladších kluků řekl: uděláme trojky, tak jsme se takhle po třech vzali vždycky pod paží, jako když se jde na rande a uprostřed, ten kluk, kterej byl uprostřed, tak ten mohl zavřít oči a mohl jako odpočívat, spát. Ono to šlo, ono to funguje. Takže když jsem byl uprostřed, tak jsem prostě měl zavřené oči a šlapal jsem, protože ty mě drželi a já jsem vůbec nevěděl, kde jsem. Třeba půl hodiny jsem odpočíval, spal a oni mě akorát tahali. A pak jsme se střídali. Tak zase ten, co byl na kraji, šel doprostřed. Takhle jsme to dělali celou noc. Tak to byla první noc...

Závěr

Vytčený cíl byl dosažen, protože přeepsané vyprávění ing. Pavla Wenera má velkou vypovídající hodnotu. Bohužel nestačil jsem přepsat vše ale vše brzy doplní, celé vyprávění bude kompletní a stane se předlohou pro připravovanou brožurku Pavla Wenera. Byla by škoda, kdyby to upadlo v zapomnění, protože i v této době, tak vzdálené od konce 2. světové války je třeba si připomínat tyto hrůzné události aby se nezopakovaly.

Věřím, že mojí praktické maturity bude využito v budoucnu jako základu pro publikaci jakéhokoliv druhu o panu Pavlu Wernerovi. Doufám také, že ho to i potěší.